

2024-yil. 7-son

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

Til va adabiyot.uz

«Til va adabiyot – Преподавание языка и литературы – Language and literature teaching» (e-mail:tilvaadabiyotuz@gmail.com) <https://oak.uz/pages/4802>

9-MAY XOTIRA VA QADRLASH KUNI

преподавания терминологической лексики русского языка студентам неязыковых специальностей.....	60
Элина Абдуллаева. Инновационные технологии в преподавании русского языка как иностранного.....	63
Yorkin Alijonov. The influence of technology on language evolution: a study of internet slang in english.....	65
Дильбар Курбанова. Новые методы приемов преподавания русского языка в иноязычных группах.....	66
Nargiza Tulyaganova. Teaching english forms with the help of interactive games.....	68

Tilshunoslik

Madina Batirxanova. Madaniy kodlar orqali somatizmlarning pragmatik tadqiqi.....	70
Go'zal Tilovova. O'zbek tilshunoslik atamalarining tadqiqi.....	72
Behzod Xudoyqulov. O'zbek tilidagi son komponentli iboralar va ularning lingvomadaniy xususiyatlari.....	74
Aqida Amirova. Nemis va o'zbek tillari soliq terminologiyasida sinonimiya hodisasining tafavutli va o'xshash xususiyatlari.....	77
Muattarxon Ismoilova. Turkiy tilshunoslikda qarashlilik-tegishlilikka munosabat.....	79
Зоҳид Бектемиров. Лингвопрагматические особенности присоединительных элементов в современном немецком языке.....	81
Эльвина Аджеминова. Образная основа фразеологизмов и фразеологических номинаций.....	86
Nargiza Nomozova. Exploring the intersection of language and society: a sociolinguistic inquiry.....	88
Gulabza Daminova. The importance of language as a "Mirror of culture".....	89
Mehrinoza Aliyeva. Romaniy mifologik tafakkur va yozuvchi uslubi.....	91
Ayimxan Eshniyazova. Hikoyada bolalik olamining badiiy talqini.....	96
Zulfizar Azizova. Yosh avlod tarbiyasida mehnatning ahamiyati.....	98
Qayrat Mambetaliyev. O'zbek va qozoq she'riyatida adabiy an'analarining aks etish takomili.....	100

Tadqiqot

Zebo Berdiyeva, Nazira Berdiyeva. Lirik tasvir va ifodada metonimiya.....	102
Gulshan Khaitova, Ferangiz Botirova. "Boburnoma" da zoonimlarning qo'llanilishi.....	104
Said Raxmanov. Ijtimoiy-siyosiy gazetalarda	

iqtisodiy mavzu ko'lami masalalari.....	108
Davron Mansurov. Partiya nashrlarida yoritilgan maqolalar mavzularining qiyosiy tahlili.....	113
Mavjuda Lafasova. O'xshatishlarning antroposentrik paradigmadagi o'rganilishi.....	115
Marxobo Erkinova. Assotsiativ tajriba materiallarining genderologik tahlili.....	117
Niluzar Axmedova, Mohigul Bozorova. O'zbek tilidagi shaxs ruhiy holatini ifodalovchi birliklarning semantikasi.....	122
Zulfiyaxon Komilova. Er-xotinlik munosabatlarida psixologik qovushuvning o'ri.....	123
Хуршидбек Маматисаков, Эльдар Гиздуллин. Символы и религиозно-духовная интерпретация повести-притчи Эрнеста Хемингуэя «Старик и море».....	125
Intizora Axmatova. Qorako'l tumanida "ota" komponentli nekonimlarning semantik tahlili.....	127
Elnoz Qudratov, Sahob Karimov. Musiqa merosimiz namunalari ta'lim - tarbiya jarayoniga joriy etish metodlari.....	130
Durdona Ubaydullayeva. Ingliz va o'zbek tillarida shart komponentli gipotaksemalarning izomorfik va allomorfik jihatlari hamda ularni taqozo etuvchi omillar.....	132
Mahliyo Sherqulova. Reklama slogani tushunchasi va uning funksiyalari.....	133
Abror Rayxonov. Futbol o'yinida qoidalarning yaratilish va rivojlanish tarixi.....	136
Dildora Tashmuxeidova. Xitoy tili taqlid so'zlarida initsial ishtirokining statistik tahlili.....	139
Zuxraxan Kasimova. Beshik to'yi marosimi folklori janrlar tarkibiga doir ayrim mulohazalar.....	144
Шоира Хашимова. Азартные игры в произведениях классической корейской литературы.....	147
Баходир Дехонов. Архитектурные заимствования в современном русском языке.....	149
Manzura Abduxalilova. Issues on translating english idioms into uzbek language.....	151
Nilufar Turdiyeva, Davlatbek Egamkulov. Inversion in english literary tale.....	153
Mahfuza Ruzieva. The notion of linguistic personality in translation studies.....	155
Alisher Hamidov. Practical approach to the issue of simultaneous.....	157
Dilorom Mirsagatova. Classifications of railway terms in english.....	159
Раушан Торежанова, Шахризада Торежанова. Загадки и их значение в эстетическом воспитании молодежи в каракалпакской народной педагогике.....	161

kerak, iblis to'dasi shaharda bayroq ko'tarib yurgan ekan, demak u kuchga, qudratga to'lgan va o'z atrofida deyarli butun shahar xalqini birlashtirgan qavm. She'rdagi ilgari surilgan badiiy g'oya, muallif aytmoqchi bo'lgan fikr, lirik qahramonning qalbini o'rtayotgan dardni ochib berishda metafora, metonimiya, sinekdoxa va boshqa ko'chimlar jonli kartina hosil qilgan, voqelikni xuddi kinotasvirdek kitobxon ko'z oldida namoyon qilgan.

Til va nutq metonimiyasini kuzatish nutq metonimiyasida yangi lug'aviy ma'no hosil bo'lmagani, atqilgan o'zining turdosh ot o'rnida qo'llanishini kontekstual yoki shartli metonimiya deb atash to'g'riligiga asos bo'la oladi. Sinekdoxa she'rning ta'sirchanligini oshirish bilan birga qo'fiya imkoniyatlarini bir qadar kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Афоқова Н. Аросат фасли. – Бухоро, “Бухоро” нашриёти., 2004, –Б.23.
2. Афоқова Н. Бизнинг эра. – Тошкент: Ижодпресс, 2019. –Б.72.
3. Аҳмедова Х. Яшил. Ўзбекистон Нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2016. –Б.168.
4. Маҳкам Асқар.Ҳақ.Сайланма. Душанбе, Адиб, 1998. –Б.284.
5. Маҳкам Асқар.Ваҳдат куйи. –Тошкент: Nurafshon business,2021. –Б.372.
6. Парфи Р. Сакина. – Тошкент: “Муҳаррир”, 2013. –Б.376.
7. Парфи Р. Сайланма. – Тошкент: Академнашр, 2013. –Б.432.

Gulshan KHAITOVA,
BuxDU katta o'qituvchisi;
Ferangiz BOTIROVA,
BuxDU 2-bosqich talabasi

“BOBURNOMA”DA ZONIMLARNING QO'LLANILISHI

Annotatsiya: ushbu maqolada o'zbek mumtoz adabiyotining buyuk siymosi Zahiriddin Muhammad Boburning “Boburnoma” asari tahlilga tortilgan. Tahlil jarayonida asardagi hayvonot olami xususida to'xtalib o'tilgan. Asosan, Hindiston, qisman Kobuldagi hayvonlarning o'xshash va farqli xususiyatlari ko'rsatilgan. Asardagi hayvonlar temantik guruhlarga ajratilib, ularning ayrimlari borasida so'z yuritib o'tilgan. Tilshunoslikda hayvonlarni o'rganish, ular borasidagi dastlabki tadqiqotlar haqida so'z yuritilgan. Tadqiqotchi olimlarning fikr va mulohazalari, hayvonlarning turlari borasida fikrlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: hayvonot dunyosi, parranda nomlari, qush nomlari, zoolog.

Annotation: this article analyzes the work "Boburnoma" by the great figure of Uzbek classical literature, Zahiriddin Muhammad Babur. During the analysis, the animal world in the work was discussed. A similar and different view of animals in Kabul, mainly India. The animals in the work are divided into temantics and some of them are discussed. The language talks about studying animals, working on them. Opinions and opinions of research scientists, what is appropriate for animal species.

Keywords: animal world, bird names, bird names, zoologist.

Аннотация: в данной статье анализируется произведение «Бобурнома» великого деятеля узбекской классической литературы Захириддина Мухаммада Бабура. В ходе анализа обсуждался животный мир в произведении. Сходные и различные характеристики животных показаны, главным образом, в Индии, частично в Кабуле. Животные в произведении разделены на тематические группы, некоторые из них обсуждаются. Языкознание занимается изучением животных и их предварительным исследованием. Приводятся мнения и мнения ученых-исследователей, мнения о видах животных.

Ключевые слова: животный мир, названия птиц, названия птиц, зоолог.

Kirish. Kishilik tarixida iqtidor va fazilatlar beqiyos kishilar kam uchraydi. Bobur ana shunday buyuk podshoh, shoir, adabiyotshunos, tilshunos, etnogrof olim, hayvonot va nabotot olamining bilimdoni, ko'p qirrali faoliyat sohibi edi. Birgina “Boburnoma”ning o'zida yigirmadan ortiq sohalarga qiziqqanligi bunga yorqin misol. Ushbu asarda Bobur Navoiy, Jomiy, Binoiy, Muammoiy, G'ulom Shodiy, Sulton Ali, Shoh Muzaffar kabi qator shoir va san'atkorlar haqida ma'lumot keltiradi. Ularning asarlaridan namunalar, qiziqarli hikoyatlar keltirib o'tiladi. “Boburnoma” asari Bobur zamonida yashagan, ma'naviyat va madaniyat

arboblarining faoliyati, shaxsiy sifatlar haqida muhim ma'lumotlarga ega bo'lamiz. “Boburnoma” asari yaratilgandan beri o'z qadr qiymatini yo'qotgan emas. O'zbek adabiyotining buyuk siymosi Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodi, shoir shaxsiyati, nafaqat she'riyat bobida, balki siyosat va diplomatiya sohasida ham o'z davriga xos yetakchi rahbar bo'la olganligi haqidagi ma'lumotlarni beruvchi dastlabki manba o'zining asarlari hisoblanadi.

Qisqa hayoti (1483-1590) davomida anchagina asarlar yaratgan bo'lsa ham, bizgacha ularning hammasi ham yetib kelgan emas. Uncha to'liq

bo'lmagan bir devoni, "Mubbayin" she'riy risolasi, "Volidiya" tasavvufga doir asari, "Xatti Boburiy" nomi bilan mashhur bo'lgan alfavit jadval hamda "Boburnoma" asaridan tarkib topgan. Asl kitob nomi "Boburiya" bo'lsa-da, "Voqeanoma", "Tuzuki Boburiy", "Voqeoti Boburiy", "Tabaqoti Boburiy", "Tavorixi Boburiy" va keyinchalik "Boburnoma" nomini olgan. Ushbu asar bir dunyo materiallarni o'z ichida qamrab olgan. Asar "Devoni lug'otit turk" asarini eslatuvchi, keng qamrovli yo'nalishda yozilgan. Unda toponimlar, antroponimlar, urug'-qabila nomlari, turli din vakillari, shuningdek, biologiya va zoologiyaga doir qimmatli ma'lumotlar berib o'tilgan.

Asosiy qism. Zoonimlarga doir tadqiqotlar juda uzoq tarixga ega, ilmiy zoologik tadqiqotlarning ilk vakili eramizdan oldingi 384-322-yillarda yashab o'tgan qadimgi yunon olimi Aristotel hisoblanadi. Jumladan, u hayvonot olamining 454 turini tasvirlagan va birinchilardan bo'lib ularning sistematikasini yaratishga uringan. Zoonimlarni zamonaviy ilmiy tasniflash jarayonini atoqli shved tabiatshunos olimi Karl Liney (1707-1778) boshlab berdi. U har bir turni ikki lotin so'zi bilan nomlashni taklif qildi. Birinchi nom – jonzotni tabiiy xususiyatiga ko'ra, ikkinchisi turga oid nomlash.

Hayvon nomlarini o'rganish bilan XVII–XVIII asr Sharq olimlari ham shug'ullangan bo'lib, ulardan biri Muhammad Chingiydir. Muhammad Chingiy – Hindistonda Muhammadshoh Olamgir Abdulmuzaffar Muhiddin davrida yozilgan "Kelurnoma" leksikografik kitobining muallifi sanaladi. Kitob chig'atoy-fors tillarining ideografik lug'ati xarakterida bo'lib, XV bob va 343 qismdan (fasliy) iborat. Muhammad Chingiy kitobining oxirgi IX bobi hozirgi til lug'atini o'rganishga bag'ishlangan [Abdualiyeva, 1, 20-bet].

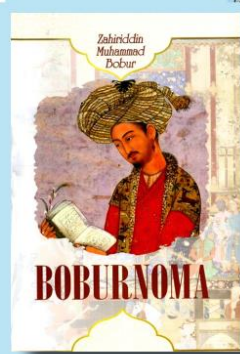
Bobur o'zi boshqargan hududlarning tabiatini katta qiziqish bilan o'rgangan va hududlarning o'simliklari, mevalari, qushlari hamda hayvonot dunyosi haqida ko'plab ma'lumotlar bergan.

Bobur hayvonot dunyosining tabiiy boyligini, xo'jalik imkoniyatlari u yoki bu hayvonlarning hayoti va xususiyatlarini tasvirlaganda, o'zining nihoyatda kuzatuvchanligini, chuqur tajriba va ilmiy bilimga ega ekanligini, foydali maqsadlarini amalga oshirishga intiluvchanligini ko'rsatadi. Xususan, Hindiston tuprog'iga qadam qo'yar ekan, Bobur o'lkadagi birorta ham yaratilgan va hodisalarni nazardan qochirmaslikka harakat qiladi. Masalan, Hindistonda bir yilda uch fasl bo'lgan holda, har bir fasl to'rt oydan iborat ekanligini

va bu ob-havo sharoitiga ko'nikkan hayvonlarning turlari xususiyatda to'xtalib o'tadi. Hindistonda O'zbekistondagina faqat qushlarning sayrashi ovozini, balki boshqa hayvon turlarining ham xususiyatlarini solishtiradi: "Bizni viloyatlarga boqa o'zga olamedur. Tog' va daryosi va jangal va sahrosi, mavozi va viloyati va hayvonot va nabototi, eli va tili va yomg'uri va yeli borcha o'zgacha voqe bo'lubtur" [7, 250].

Zoolog sifatida Hind yerlarining o'ziga xos hayvonot olami haqida boy ma'lumot beradi. Xususan, nomlarni quyidagicha temantik guruhlariga bo'ladi:

1. Hayvonot nomlari: fil (hotiy), kark (karkidon), sahroyi govmish, nilagov (erkagi baqa tupchoq), ko'tahpoy, ho'na, galahra(qora kiyik, aslida, galahran).
2. Parranda nomlari: tovus, to'ti, jangaliy, shorak, vin shorak, miyno, lo'cha (buqalamon, hind tilida kabki doriy), durroj, kanjal, pul-pakor, sahroyi tovuq, chalsiy, shom, bo'dana, xor chal, tug'doq, charz, bag'riqaro.
3. Suv va suv yoqasida yashovchi qushlar nomlari: ding, soras, manik, laklak, uqor, oq bo'zak, ulug' bo'zak,

o'rdak (garpoy), shahmurg', zumaj, bo'rk, sor, ola qarg'a, murg'i jangal, shappora (chamagdar, Hindiston akasi (mato), sandug'och, qarcha, qorlug'och, quyil (bulbul) ;

4. Suvda yashovchi hayvon nomlari: sheri obiy, sepsor, xuki obiy, karyol, kokka baliq, baqa kabi. Keltirilgan hayvonlardan ayrimlarini sharhlashga urindik.

I. Hindistonda faqat o'sha yerga xos hayvonlar tarqalgan. Yovvoyi hayvonlardan biri: "...vuhushdin bir fildurkim, Hindistoniy "hotiy» derkim..." [7, 252], u Kalpiy viloyatining chegaralarida bo'ladi. Undan yuqori Sharq tomonlarda esa yovvoyi fillar ko'proq uchraydi, o'sha yerlardan fil tutib keltiradilar. Kurara va Manikurning 30-40 joyidagi aholi fil ovlash bilan shug'ullanadi va har bir fil uchun ham javobgardir. Fil katta va ziyrak jonivor. Nima desalar biladi va nima buyursalar bajaradi. Bahosi katta yoki kichikligiga qarab, qarichlab sotiladi. Har qancha katta bo'lsa, bahosi ham shunga yarasha bo'ladi. Hindiston xalqi uchun filning ahamiyati katta. Lashkardagi har bir qismga, albatta, bir nechta fil hamroh bo'ladi. Filning ba'zi yaxshi xususiyatlari bor: "uluq suvlardin va tund va tez suvlardin qalin yuk ko'tarib, oson o'tadur" [7, 252], to'rt yuz-besh yuz kishi tortadigan qozon arovasini (to'p ortilgan aravani) uch-to'rt fil bemalol tortadi.

Yana kark (karkidon), bu ham juda ulkan jonivor. Shaki shamoyili: "Bir shoxi bor, burning ustida, uzunligi bir qarishdan ko'prak, ikki qarish xud ko'rilmaydur. Bir uloq shoxidin bir obxo'ra kishti bo'ldi, yana bir nardning tosi bo'ldi, yana uch-to'rt ellik ham shoyad ortti ekin. Terisi bisyor qalin bo'lur. Qattiq yoy bila bag'alkusho va xo'b to'l turub, ursalar, yaxshi kirsar, to'rt ellik kirar. Derlarkim, po'stining ba'zi yerlaridin o'q xeyli o'tar ermish. Ikki qo'lining (old oyoqlari) qoshidin va ikki butining (orqa oyog'i) qoshidin tihi (burma) tushubtur. Yiroqdin yopug' (jul) yopg'ondek ko'rinar" [7, 253].

Yovvoyi hayvonlardan yana biri sahray gormish (yovvoyi ho'kiz)dir. U bizning ho'kizdan ancha katta bo'ladi. Uning shoxlari bunikidek orqaga qarab ketganmas. U juda yomon va yirtqich hayvon. Saru daryosi qirg'oqlarida juda ko'p uchraydi.

II. Parranda nomlaridan biri tovusdir. Shaki-u shamoyili: "purrang va purzeb jonivoredur. Andomi rang va zebicha emas. Jussada turnacha bo'lg'ay, turnacha baland emastur. Narining va modasining boshida yigirma-o'ttuz par bordur, ikki-uch ellik balandlig'i bo'lg'ay. Modasining yana zeb va rangi yo'qtur. Narining boshida tovqi savsaniydur, bo'yni xushrang ko'ktur", "orqasidag'i gullari kichikraq-kichikraq gullardur. Orqasidin quyiroq ushbu ranglar bila munaqqash ulug'-ulug' gullar quyrug'ining uchig'acha bordur. Ba'zi tovuslarning quyrug'i birar quloch bo'lur va gulluk parlarining ostida qisqaroq, o'zga qushlarning quyrug'idek, quyrug'i ham bordur. Bu rasmiy quyrug'i va qanotlari qizildur"[7, 254]. U bir-ikki martadan ortiq ko'tarolmaydi. Uchishga ojiz bo'lganligi uchun yo tog'da yoki changalzorda yashaydi. Yana qizig'i shundaki, tovuslar yashaydigan changalzorda bo'rilar

ko'p bo'ladi. Tovuslar bir quloch dumi bilan changaldan changalga o'tib yuraveradi.

Yana biri to'ti – bu yerlarda keng tarqalgan. Bobur ana shu to'tining turli xil turlarini sanab o'tadi. Jumladan, "jangaliy" deb nomlangan qushni "changalzor to'tisi" deb ataydilar. "Jangal" so'zi asli sernam joylarda uchraydigan daraxt-buta aralash to'qay, o'rmon, changalzor hisoblanadi. Tojikiston daryosi bo'ylaridagi daraxtzor bo'lib, ozarbayjon, turkman tillarida "jengel"; Afg'oniston, Hindistonda "jangal", Eronda "jengel" (o'rmon) deyiladi. "Boburnoma"da ham "jangal" so'zi "o'rmon" ma'nosida keladi. Va Bobur o'rmonda yashaydigan to'tiqushga nisbatan "jangaliy to'ti" nomini bergan. "Boburnoma" asarida esa "o'rmon" so'zini uchratmadik. Ushbu qush to'tidan kichikroq bo'lib uni gapirishga o'rgatadilar. Besh-olti ming to'ti bir gala bo'lib uchadi.

Yana bir to'ti borki, u changalzor to'tisidek kichkina bo'ladi. Shaki-u shamoyili: "tumshug'i qora, bo'ynida uluq qora tavqi bor, qanotlarining usti qizil, yaxshi so'z o'rganur" [7, 255]. To'ti bilan maynaga har narsa desa, shuni takrorlaydi, o'zlari biron narsa o'ylab aytolmaydi, deb o'ylaydi Bobur. Shunda yaqinlaridan Abulqosim Jaloyir qiziq bir voqeani aytib beradi. Mana shu xildagi to'tining qafasi yopiq ekan. To'ti: "Roiy maro vo kunki, damgir shudam" (Mening yuzimni ochgin, dimiqdim), deb gapiribdi. Yana boshqa safar esa bir necha gapiradigan to'tini olib ketayotgan kishilar biroz dam olish uchun o'tirishadi. Yo'lovchilarning o'tib ketayotganini ko'rgan to'ti: "Mardum raftanad, shumoyam meravad" (Odamlar ketdi, siz bormaysizmi?), debdi. Bu rivoyatlarning to'g'riligiga javob berish roviyning zimmasida. Yana Bobur ilova qilib qo'yadiki, kishi o'z qulog'i bilan eshitmaguncha, ishonib bo'lmas.

III. Suv va suv yoqasida yashovchi qushlardan biri laylakdir. Bo'yni oq, boshi va qolgan barcha a'zosi qora va bu qushni O'zbekistonning viloyatlariga uchib boradigan laylakdan kichikroq. Hindistonliklar bu qushni "yakkarang" deb aytishadi. U yerdan yana bir laylak turi tarqalgan. Bobu ta'biricha: "rangi va va'zi tamon ul viloyatg'a borur laylakdektur. G'oyatosh, tumshug'i qoraroqtur. Ul laylakdain xeyle kichikroqdur" [7, 258].

Sor (kalxat) degan bir qush tarqalgan orqasi ham, dumi ham qizil. Yana bir olaqarg'a bo'lib, biz olaqarg'adan kichik va nozikroqdir. Bo'ynida ozgina oqi bor. Hindistonda uchraydigan qushlardan yana biri uqor (turna jinsidagi qush) bilan laylakka o'xshaydigan bir qush. Uqordan tumshug'i kattaroq va uzunroq, jussasi laylakdan kichik.

IV. Hindistonda suv hayvonlaridan biri suv sheri. U oqmas suvlarda yashaydi. Gilos (kaltakesak)ga o'xshashligi bor. Aytishlaricha, u odamlarni hatto ho'kizni ham yamlamay yutar emish.

Yana biri suv cho'chqasi bo'lib, "bu tamom suvdan

boyakbor chiqar, boshi ko'rinur-ko'rinmas yana suvg'a cho'mar, quyrug'i (dumi) ko'rinib qolar" [7, 259]. Buning tumshug'i seysarniki kabi uzun va unikidek mayda qator tishlari bor. Qolgan qismlari baliqnikidek suvda o'ynayotgan mushukka o'xshab ketadi. U baliqqa o'xshab suvdan tashqariga chiqmaydi.

Hindiston baqalari esa bizning baqalarga o'xshasada, ular suv yuzida yetti-sakkiz qari yugura oladi.

Hindistonning hayvonot dunyosi haqida so'z yuritir ekanmiz, Hasanxo'ja Nisoriyning "Muzakkiri ahbob"ini ham misol keltirishimiz mumkin. Asarning II rukn 1-faslidagi Bobur shaxsiyati, uning zamondoshlari va Boburiylar sulolasi davomchilari haqida so'z yuritiladi. Hindiston tabiati va hayvonotini quyidagicha sharhlaydi: "Hind juda azim o'lkadir. Hind va Sind aka-uka bo'lib, Xom bin Nuh alayhissalom avlodidan ekan. Hindda turli xil ajoyib-g'aroyib hayvon va qushlar juda ko'p bo'ladi. U yerda bir xil qo'y borkim, oltita dumbali, bittasi dumbasi asl joyida, bittasi esa sinasida osig'liq, ikkitasi bo'lsa, ustida, ikkitasi sonida. Hindda ulkan bir qush bo'lguvchi, tumshug'ining bir pallasida qayiq yasaydilar" [6, 52]. Yana asarda keltirilishicha, Hindistonning chekka yurtlaridan birining bir joyida oltin bo'lakchalari qum bilan qorishgan holda bo'ladi. U yerda katta-katta chumolilar ham bo'lib ustida issiq suv sepsalar, barchasi in-iniga kirib ketadi. Odamlar esa qulay fursatdan foydalanib tezlik bilan tillolarni terib olib qochadilar.

Afg'oniston tasvirida bu yerda uchrovchi hayvonot olamidagi hayvonlar ikki-uch tilda chog'ishtirilganligini uchratishimiz mumkin. Xususan, lucha nomli qush afg'on tilida buqalamon, hind tilida kabki dari, tovu hindlarda mo'r deb yuritilishi, bundan tashqari, xarchal hindlarda tug'doq, bo'dana Kobulda qurotu, saros turk tilda teva turna, laylak hind tilida yakrang, o'rdak

g'armpoy, shahmurg', qarg'a murg'ijangal, shappora chamag'dor, hakka mato nomlari bilan atalishi haqida qimmatli ma'lumotlar uchraydi.

Hindiston hayvonot dunyosida esa turli til birliklari o'zaro qiyoslanganligini ko'rishimiz mumkin. Jumladan, fil hayvoni hind tilida hotiy, maymun bondar, nul degan maymun turi mushhurmo, sichqon kilahariy kabilarni misol qilishimiz mumkin.

Xulosa qilib aytganda, Bobur barcha sohalarda kuzatuvchanlik mahoratini ishga soldi. Shu sohalardan biri – zoolog sifatida hayvonlarning turlarini klassifikatsiyalab, o'zi kuzatgan hayvonlarning yurish-turishi, yashash sharoiti, qayerlarda ko'p uchrashi-yu qayerlardadir uchramasligi haqida qimmatli ma'lumotlar keltiriladi. Hayvonot dunyosi temantik jihatdan tahlilga tortib ularning har biri haqida alohida-alohida to'xtalib o'tdik. Asarda, asosan, Hindiston qisman Kobuldagi hayvonlarning o'xshash va farqli xususiyatlar ochib berilgan. "Boburnoma" o'z muallifi adabiy-tanqidiy qarashlarini o'rganishda bebaho dalillar bera oladi. "Boburnoma" – muazzam asar. Buyuk hukmdorning o'z hayot yo'liga yozilgan "Iqromnoma" desak, yanglishmaymiz. Asarni Bobur o'zi yozmasdan, ma'lum bir muarrix tomonidan yozilganda u hozirgidek buyuk asar darajasiga ko'tarila olarmidi? Tafakkur qilishimizcha, yo'q. Chunki tarixiy asarlarni o'rganish davomida "noma"lar tojkorlar sharafiga yozilib, ularning tavsifi madh etilardi. Go'yoki tojkorlar qudratli iloh kabi ta'riflanardi. Tojkorlar uchun bu ma'qul uslub edi. Ammo Bobur bu uslubni buzib, o'zi yozishga qaror qilgan. Hukmdor qanday bo'lsa, shundayligicha izohlab o'tgan, uning xato va kamchiliklaridan to'g'ri xulosa chiqarish va yutuqlaridan ibrat olishlik va biz yoshlar uchun manfaatli bo'lishligi haqida bayon qilingan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдуалиева З.У. Гипонимно-эвонимические отношения в системе зоонимов русского и узбекского языков: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Худжанд, 2014. – 86 с.
2. Атавуллаева Х. Бобурнома жозибаси - "Бобур ва дунё" журналы. 2023. N-2. - В. 3-4.
3. Fattoyeva Z., Botirova F. Qishloq xo'jaligi leksikasi lingvistik tadqiqot obyekti sifatida, Talqin va tadqiqot ilmiy uslubiy jurnali, 2024. 4-10-betlar.
4. Mallayev N. O'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent, 1976. 568-608-b.
5. Toirova G., Botirova F. JARGON, ARG VA SLENGLAR HAQIDA, PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI, 2024. 74-78-betlar.
6. Valixojayev B. Mumtoz siymolar. – Toshkent: A. Qodiriy nomidagi xalq meros nashriyoti, 2002. 260-302-b.
7. Хасахужа Нисорий. Музакири ахбоб. – Тошкент: А.Кодирий номидаги халк мероси нашриёти, 1993 - 51-66-б.
8. З. М. Бобур. Бобурнома, - Тошкент. Гафур Гулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1989 - Б. 367.
9. Азамов О. ЗООФРАЗЕМАЛАРНИ ЎРГАНИШ ТАМОЙИЛЛАРИ ВА ТАҲЛИЛ УСУЛЛАРИ." IJODKOR O'QITUVCHI" JURNALI 2022. N-24.
10. Z. M. Bobur. Boburnoma. – Toshkent: "Yangi kitob", 2019. 430-b.
11. Sharipova M. TILSHUNOSLIKDA ZONIMLARNING O'RGANILISHI. "JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN" JURNALI VOLUME 2, ISSUE 4, 2024. APRIL.